

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N: 8.

Tördagen den 25 Februari

1843.

Populaire Foredrag over Hegels objective Logik, af **N. P. Adler**, Mag. art., Sognepræst til Hasle och Ruthsker. Kiøbenhavn. Hos Univerfitetsboghandler **C. A. Reigel**. Trykt hos **Bianco Luno**. 1842.

Våra fränder Danskarna föregå oss i mycket med goda föredömen, och en närmare bekantskap med deras witterhet och wetenskap blifwer oss med hwarje dag så mycket mera nödwändig, som den nära släktkapen emellan de Nordiska folken onckeligen fordrar samwerkkan i wetenskapligt afseende, om något stort skall uträttas. Det till sin omkrets lilla Danmark, röjer, man måste bekänna det, en öfwerlägsenhet i rent andelig bildning, som borde wäcka oss Swenskar till täflan. I historisk forskning och öfwerhufwud i de så kallade praktiska wetenskaperna har Sverige bewarat sin gamla ära, men i wetenskapernas wetenskap måste det ännu lysna till hwad som föregår på andra sidan sundet.

Såsom ett bewis på huru högt den Danska witterheten står, behöfwa wi blott påminna om den nationella dramatiska litteratur af hwilken Danmark allt sedan **Holbergs** tid med rätta warit stolt. Och denna dramatiska litteratur, är, genom den klarsynte **Heibergs** både poesi och polemik, bragt till ett medwettande af sin kallelse och sin riktning, som nödwändigt måste hafwa en stor inwerkkan på framtiden. Hwad i Sverige på femtio år ett helt lärddt samfund icke mäktat tillwägabringa, en ordbok öfwer modersmålet, det har den lärde och outtröttelige **Molbech** ensam tillwägabragt, och det i bredd med mångfaldiga andra arbeten af hwilka hwart och ett särskildt skulle göra sin man heder.

Men det märkeligaste af allt är dock det djupa inslytande en allt mer och mer kringgripande filosofisk bildning uträttat i Danmark. Här möter oss

återigen **Heiberg**, såsom den der med sitt snille så till sägande gjutit ett nytt lif i nationen. Hans filosofiska uppsatser, bland hwilka wi icke så länge sedan sett omtryckta "om den menneskelige Frihed" "om filosofiens betydning" "Indlednings-Foredrag til det logiske Cursus" m. fl. äro alla utmärkta för sin kristalliska klarhet och sin bewisande kraft, liksom hans polemik är ett mönster för polemik, lätt, lekande, behaglig, quick, och dock så slående, så krossande, att få af hans wedersparter torde kunna berömma sig utaf att hafwa kommit undan honom med allmänna omdömet på sin sida. Så har i Danmark en filosofisk skola uppstått, som gör den Skandinaviskt-Germaniska stammen heder. Namnet **Martensen** är nu mera äfwen i Sverige wida känt och högt wärderadt, och de som haft tillfälle att höra hans af snille flödande munteliga föredrag, skola, om de tillika haft tillfälle att höra **Schelling** och **Steffens** samt den nu mera afslidne **Franz Baader**, ej gifwa **Martensen** sista rummet.

Wi tro ej att wi mistaga oss om wi tillskrifwa **Heibergs** och **Martensens** inslytande den filosofiska anda, som nu allt mer och mer i Danmark börjar yttra sitt inslytande på wetenskapen i alla dess riktningar. Om och de arbeten, som äro frukten af ett sådant allt mer och mer waknande behof af speculation, äro af olika värde, så bewisa de dock tillwaron af en filosofisk litteratur, de bewisa att anden swäfwar öfwer folket. Sådana arbeten som t. ex. **Kierkegaards** "om Begrebet Ironi med stadigt Øensyn til Socrates," söker man förgäfwes i Sverige. Den ende, som på sednare tider werkat för filosofiens studium i Sverige är på sätt och wis en fremling ehuru han begagnat swenskt tungomål.

Den lilla bok hwilken wi härmed anmäl för den Swenska allmänheten, gör, som dess titel redan utwi-

far, inga anspråk på någon sjelfständigt forskning, utan är endast en art af kommentar till **Segels** objektiva logik. **Snellman** hade wisserligen den stora förtjensten, att vara den förste, som bearbetade Logiken, men hans bearbetning har med alla sina stora förtjenster det felet, att vara nästan lika swårfattlig som **Segels Wissenschaft der Logik**, samt till och med swårfattligare än **Segels** egen framställning af Logiken i **Encyclopedien**.

Ablers kommentar är i allmänhet klart och redigt affattad och framställd; man skulle endast här och der bortönska en wis wältalighet, ett wist pathos, som någon gång störrer tankens lugna gång: Den swåra öfvergången från **Warandet** till **Wäsendet** är företrädeswis wäl framställd, och wittnar så mycket mera till Författarens fördel, som denna öfvergång är en af de swårare i logiken. Deremot har författaren i utvecklingen af **Werklighetens** kategori samt i allmänhet mot slutet af sin bok gått nog summariskt till wäga och icke fullt i samma skala som han börjat. Dock will **Ref.** ej egentligen lägga författaren detta till last, emedan man bör förutsätta, att läsaren, om han rätt fattat ett föregående, bör kunna åtnöja sig med mindre widlöftighet på slutet.

Det enda ställe der **Ref.** trott sig förmärka något missförstånd kunna föränledas af Författarens wältaliga stil är pag. 139 der det heter, att "det er for filosofien, der er Dwioler, nöwdwendigt at see **Betingelserne** for, at Grunden gaade er og "Kaber," inden den kan gjöre Dvergangen til Existens og Phænomen." Dessa ord kunde lätt leda till det missförstånd, att grunden wore **werksam** och **skapande** samt **frambragte** existensen den der likwäl endast **framgår** ur grunden. Dock i det följande har författaren aldeles riktigt utvecklat saken.

Ref. begagnar tillfället att rekommendera **Herr Ablers** bok för de Swenska läsare, som ej ännu hafwa nog underbyggad för att owedelbart gripa sig an med **Segels Wissenschaft der Logik**.

C. A. H.

Ännu ett ord om Latinisk poesii i våra dagar.

Das Volksmässige, was sich durch natürliche Entwicklung des volkes von selbst bildet, ist immer der richtige Gesichtspunkt für die Würdigung der Kunst.

Solger.

En Recensent har i Nr 5 och 6 af denna tidning företagit en granskning af några i Nr 35 och

37 af förra årgången införda betraktelser öfwer den **Latiniska poesien i våra dagar**. Författaren till dessa betraktelser väster wisserligen icke den wigt wid sin i första forrhet sammanfattade och kanske äfwen derföre nog swagt motiverade uppsatts, att han tror sin heder kräfwa, att den till alla delar förswara. Allmänheten skulle måhända med rätta kalla ett sådant förfarande egenkärt. Men den antikritik, till hwilken de om latiniska poesin uttalade åsigterna gifwit anledning, är så grundligt och så skarpsinnigt affattad, att tyftnad från författarens sida möjligen skulle kunna anses innebära ett medgifwande af att hafwa lupit åstad med åsigter, som icke i **hufwudsak** kunna förswaras. Då dertill kommer, att en sann och ensamt till sat sig hållande kritik beklageligen icke alltid hör till ordningen för dagen, så blifwer det icke allenast en pligt, utan en pligt att med glädje omfatta, den, att genom ett swar uttrycka sin aktning för en motståndare, hvars skarpa wapen icke måtta åt personen, huru skarpt de än klyfwa begreppen. Ser desutom den klandrade författaren i sin wederspart en af sina närmaste wänner, så blifwer det honom dubbelt kärt, att bidra till utvecklingen af den **sanning**, som är det gemensamma föremålet för och sambandet emellan bådas tillgifwenhet.

Rec. kallar sin kritik: **Försök att möjliggöra det omöjliga**, och klandrar Förf. att hafwa försökt att "förwisa den moderna Latiniska sänggudinnan till omöjlighetens rike, oaktadt hon i **werkligheten** förlänat en wälstämd lyra åt flera bland våra ännu lefwande landsmän;" han ser i detta förwisanande en "upptakt anspelad till en grassäng öfwer nämnda sänggudinna" samt en "lyftning att sprida kallsinnets kylande atmosfär kring en ganska wacker gren på de klassiska studiernas ännu lefwande stam."

Författaren medgifwer, att, i en strängt wettenskapligt hållen afhandling, frågan om den Latiniska skaldkonstens möjlighet eller omöjlighet med skäl skulle hafwa kunnat fordra tillrättawisning, enär allting är så wäl möjligt som omöjligt, när man abstraherar ifrån innehållet d. w. s. **werkligheten** hel och hållen, som genom sina stridande momenters dialektik utvecklar sig till nödwändighet. Att författaren således använt möjlighetens kategori, får skrifwas på den populära framställningens räkning. Förf. gifwer således frågan och sakens möjlighet eller omöjlighet till spillo, och går att pröfwa dess **werklighet**. Till följe af en sådan frågans wändning, hwilken Förf. tror wara den

enda rätta, förfaller all polemik mot Rec:s intressanta framställning af förhållandet emellan tanken och ordet.

Att den latinska sånggudinnan förlänat en välstämd lyra åt flera bland våra ännu lefwande landsmän, är icke något bewis på den latinska poesien följande verklighet. Likasåväl som vi här och der se latinska skaldestycken både skrifna, tryckta, inbundna och på bokhylla, så höra vi ännu i dag att Petri nycklar skola finnas i Rom. Så länge innehafwaren af St Petri stol blott behöfde yttra ett ord för att låta konungar gå på sina bara knän till Rom; så länge en wink från vatikanen war tillräcklig för att låta kättaren försmäktta i elände midt bland lefwande människors barn, så länge woro Petri nycklar en verklighet, ty det bodde en anda uti dem, som verkade. Att äfwen poesien bör wara en verklighet, derom torde både Förf. och Rec. wara ense; men huru kommer poesien till denna verklighet?

Rec. tyckes hylla den åsigt, att det gifwes ett förträffligt, ett skönt, som oberoende af all utveckling i tiden förblifwer för alla tider lika förträffligt." Tidens bildning" säger Rec. "har inga gränser att utstaka för snilletts wersamhet, inga band att lägga på dess fritt skapande förmåga." "Konsten nedstiger från sitt höga allwar och går utom sitt element i samma stund hon lemnar ur sigte sin ideala natur, och gifwer sig af med teckningen af tidsbilder, som blott utgöra det försvinnande skummet på tidens ström. Den poesie, som ligger i en dylik teckning, dör bort med den förgångelse, hwari hon lefwat."

Medgifwes, att, om konsten blott lefwer i "skummet på tidens ström," så har Rec. rätt; men tidens wågor gå djupare, och Förf. wädjar till Rec. huruwi es de åsigtter Förf. i sin recensjon yttrat tillåta en sådan rimligare tydning.

Rec. har här wissertligen antydt konstens så wäl ideala som reala sida, men han har ensidigt upphöjt den förra på på den sednarens bekostnad. Widhåller konsten företrädeswis sin ideala natur, så blifwer hon en tom abstraction utan fotfäste på Guds gröna jord, "obewingad för syn och wingelfotad för jorden," och alstrar just de "suckar" och den "sentimentala tränad" om hwilka Rec. talar. Idealet kan icke stanna wid sitt blott allmänna begrepp, det måste i kraft derutaf att det fordrar concret tillwaro, iflåda sig bestämhet, iflåda sig ändelighet och i och med denna äfwen förgånglighet. Så mycket än Rec. tyckes wilja ifra för

konstens räddning från förgånglighet, så är dock detta samma förgångliga det älsfeliga i konstens uppenbarelse, det är konstens natur. Förf. påminner här Rec. om Solgers lika sköna som djupsinliga ord: "Wir besitzen das Schöne nur als Vergänglichliches und der ganze Begriff des Schönen besteht in der Vergänglichkeit, während andern Gegenständen die Vergänglichkeit ihrem Wesen nach feindlich ist." Derföre kan äfwen skönheten utan att förnedra sig bo i förgångelsens hyddor; den umgås med os, den lefwer med os och den föraktar icke tiden. Den gästar som englarna hos patriarken i Mamre och försmär icke ens hwardagslaget.

Likasom menniskan måste finna sig i denna werlden, och icke får låta någon falsk sentimentalitet sätta en öfwerstigit mur emellan sig och werlden, ty

"Wår werld, min Betti, är ändå

Den aldrabästa werld man äger,"

så är det äfwen med konsten, och menniskan will i konsten se en affpegling af sitt eget wäsende, som just genom att bestämma sig, inskränka sig, winner frihet och sjelfständighet. Det är först försoningen emellan denna inre och yttre werld, som utgör den concreta verkligheten. Derföre lefwer icke konsten i det obestämda, i molnen, utan den blickar kring sig med friska blickar i lifwet. Homeri hjeltar lefwa icke under någon diktad himmel eller på någon diktad jord, utan der Simois och Skamander susa, der löper den snabbfotade Achilles, och der synnar den mångförlagne Odysseus på listiga anslag. Hindari segerhjeltar äro inga kosmopoliter, utan bindes deras lof wid den fläck der de äro födda och dit Gudar nedstigit för att lefwa bland människors barn. Detta är konstens försoning med naturen. Och denna försoning den förnimmes under werlande toner ända från Orphei tider till Ole Bulls i hvars violin bergluftten från "Norges Fjælde" susar.

Ett sådant beroende af yttre bestämhet, som just genom att det erkännes, blifwer till sann frihet, är konstens natur, och alla de sköna konsterna bära af det samma sin prägel. Men hwad poesien särskildt beträffar, så är den icke allenast bunden wid en jord och en himmel, utan och närmast wid ett folk och ett språk. Ty den sköna konsten är icke till blott för sig, utan och för andra; den är icke till för några få utan för en allmänhet. Kommer der ett skådespelaresällskap till en stad, så skickar det ut affischer och säljer billetter, men det stänger icke dörrarne igen efter sig; icke heller tala skådespelarne blott för att höras af hwarandra

och af sufflören; och det icke på Latin eller Grefiska, utan i Tyskland på Tyska och i Sverige på Swenska. "Jäte sätter man ett ljus under ena skäpp, utan på en ljusastaka, att det må lysa för menniskorna." Och dessa menniskor, denna allmänhet, den utgöres icke af de lärde, ty all sann konst måste verka omedelbart på friska sinnen utan att man behöfwer hjälpa dem till vägs med kommentarier. Det fördunklar wisserligen ej ljusets glans att det ej kan ses af den blinde, men så är icke heller ljuset till för den ene blinde eller den andre seende, utan för hela werlden, och hwart och ett särskilt land har sin horisont öfwer hwilken en morgon sol stiger och under hwilken en afton sol sjunker. Förf. har aldrig påstått, att poesien är ett "lekwerk för den okunniga hopens bifall," men han påstår, att den icke heller är till för de lärdes förnähet; den är till för den allmänhet, som i sig upptager både hög och låg, både lärd och ensaldig, den är till för en nation, och uttrycket af denna nationalitet ligger klarast för oss i språket.

Om nu Förf. sagt att "skalden måste hafwa känt modersmålets genius jubla eller quida inom sitt bröst," så är det wäl att med slit missförstå honom, att icke wilja se, att denna genius icke betyder språket som föremål för lärd forskning. Modersmålets genius det är fosterlandets, icke allenast med alla dess herrliga minnen, utan och med dess fröjder och bekymmer för dagen, dess lust och nöd. Och sjunger man rätt ut den, så kan man lita på att det verkar. Och när denna fosterländska sång verkar fosterländsk anda, så att ett helt folk känner sin ära och stolthet stå eller falla med de snillen, som lyft det samma till medvetande af sin nationalitet, då har poesien sjelf bewisat sin werklighet.

Har nu Förf. rätt att påstå det modersmålet är diktens enda rätta uttryck — orimligheten af att tala om möjlighet eller omöjlighet har Förf. erkänt — så måste den Latinska sånggudinnan "maka åt sig." Förf. låter ej främman sig af Rec:s ord att man "uppstämt en grassång öfwer samma sånggudinna." Förf. har icke allenast uppstämt upptakten utan han will sjunga wisan till slut. Ty han ser icke i döden en förintelse utan en nyfödelse, men icke under de gamla multnade formerna utan i en ny och förklarad anda. Latinet och Grefiskan hafwa wäl icke blifwit bewarade intill våra tider på det att werlden ewigt skulle tala och sjunga på Latin och Grefiska, utan på det att den nya tiden skulle hjälpas i sin utveckling af den gamla tidens ideer. Inom poesiens område ligger antiken, men i ett högre

utvecklingsmoment, bewarad i Goethe, och sjelfwa Shakespeare har i sin Julius Caesar och sin Coriolanus, fastän på Engelska, utvecklat den Romerska andan sannare än någon Latinsk skald i våra dagar det mäktat. I våra dagar lefwer antiken icke mera i konsten: den har nu öfwer gått i en högre sfer, sin egentliga sfer, samhällets. De republikanska ideerna äro för det närvarande antikens werklighet, men att söka antikens werklighet i latinsk poesi, det är att söka de lefwande bland de döda.

Men med allt detta, icke har Förf. sagt det aldringaste förnärmande mot antiken; tvertom. På samma gång han predikar dess död så predikar han dess ödödlighet. Och att Förf:s recension icke innebär någon slystning att sprida "kallsinnets kylande atmosfär" fring antiken, synes klarast derutaf, att han framställt den gamla och den nya tidens förhållande som ett förhållande utaf kärlek, samt den nyromerska skaldekonsten som en pietas.

C. A. H.

J anledning af Professor Zetterstedts anförande till Filosofiska Fakultetens Protokoll den 26 Nov. 1842, öfwer undertecknads afhandling: de Fabrica Corporis Insectorum.

Professor Z. hade sjelf uppgifwit ifrågawarande ämne, hwilket wid anställd lottning tillföll mig; af denna anledning, och såsom en man, hwilken gjort Insekterna till sitt hufwudstudium, anmodades han också såwäl af Filosofiska Fakulteten, som af Des Decanus, och enskildt af mig, att opponera på Disputationen. Då Prof. Z. anser mig dels ha afhandlat hela ämnet på ett alldeles origtigt sätt, dels äfwen ha begått en mängd enskilda fel och mistag, så tyckes det ha varit enklart att offentliggen uppträda och öfwerbewisa mig om alla de begångna mistagen; och torde detta vara egentliga ändamålet, hwarföre Academiska Disputationer hållas. Men Prof. Z. walde i stället den beqwämare utvägen, att framföra sina anmärkningar mot min afhandling inför Filosofiska Fakulteten, ett forum injör hwilket jag sjelf icke får förswara mig. Wäl lemnades samtliga anmärkningarne af Filosofiska Fakulteten så utan allt asseende, som af det samma dag afgifna betyget och upprättade förslaget finnes; emellertid äro dock dessa anmärkningar, hwilka för alltid komma att quarstå i Fakultetens protokoller och åt-

följt förslagshandlingarne till Zoologicæ Ab'unctionen, af sådan beskaffenhet, att det måste anses ej blott såsom min rättighet, utan snartsagdt såsom en skyldighet såväl mot mig sjelf som emot wetenskapen, att förswara min afhandling och de deri yttrade åsigter, samt att söka wisa verkliga halten af Prof. Z—s anmärkningar; och då jag ej med detta förswar får wända mig direkte till Filosofiska Faculteten, anhåller jag om ett rum i denna tidning för Prof. Z—s anföran- de och mitt swar derå. Här, såsom öfwerallt, önskar jag ingenting annat än en öppen och ärlig discussion, och på en sådan kan saken alldrig annat än winna. Att jag dröjt dermed tills nu, har varit af den anledning, att jag ansåg det både onödigt och obehörigt att draga saken under publikens domstol förr än sjelfwa den fråga, som gifwit anledning till anföran- det, eller befordringsmålet, war afgjord.

J Herr Professor Zetterstedts anföran- de, som nu följer in extenso, anhåller jag att få med nummerföljd utmärka samtliga anmärkningarne, hvilka här äro framställda utan ordning och sammanhang, för att sedermera kunna gå någorlunda i ordning med swaren.

M. W. von Düben.

Anföran- de till Philosophiska Facultetens protokoll den 26 November 1842.

[1] Wid utvecklingen af det ämne Bot. Docen- ten Baron Düben fått på sin lott att afhandla såsom specimen för Zoologiska Ab'unctionen, har Han utgått från helt andra synpunkter, än hwarifrån det bort skär- skådas. Han har neml. uti sin dissertation med titel: *De Fabrica corporis insectorum*, ansett sig med större fördel böra, i stället för att afhandla insekttrop- pens byggnad, hufwudsakligen framställa de delars ty- piska förhållande, samt göra en jämförelse mellan detta och det som äger rum hos de nedom insekterna i naturserien stående djurformer. Denna jämförelse, ehuru i och för sig sjelf ganska intressant, war likwäl icke den sak, som Faculteten hade ålagt Honom att wid detta till- fälle utreda. Här war icke fråga om att komparatist framställa de typiska delarna ens inom leddjurens alla grupper, ännu mindre att utsträcka denna framställning åt ömsesidor upp till vertebraterna och ned till wer- terna, hwartill Författaren funnit sig befogad, wagtadt Han både i början och slutet af Dissertationen antydt brist på utrymme för det honom underställda ämnets utförliga afhandlande. Jag kan således ej be-

traffa detta specimen såsom en afhandling öfwer äm- net, utan blott såsom ett företal eller ingref dertill.

[2] Om författaren skulle anses i sin profskrift hafwa nöjaktigt bearbetat det af Faculteten meddelade ämne, så hade man fordrat att uti densamma finna uppgifna, jemte de typiska eller centraldelarna, äfwen de periferiska inom insektklassen, samt att Förf., med utelämnande af stundom swäfwande, problematiska och lånta analogier, t. ex. sid. 17, hwarest det säges, att ej mindre pikturen på spindlarnes abdomen, än de sål- lor och strynkor, som uppkomma på densamma efter äggläggningen, skulle bewisa att den, fastän efter ut- seendet bestående af ett enda, dock werfeligen är sam- mansatt af 8 särskilda segmenter, och sidan 23, jem- förd med sid. 11 och 21, att insekternas palpus skulle wara analog med foglarnas tarsus, hade i stället an- fört den positiva structuren af insekternas delar, såsom sjelfständiga och hwar för sig fungerande organer. En sådan ämnets behandling, om den skulle leda till nå- gon säter följd, och icke wända sig kring hypoteser, tycks här hafwa varit desto nödwändigare, som de- larnas typ inom den stora mängden af artikulaternas divergerande former ofta blir oigenkännelig, och ibland går alldeles förlorad. Desså hade han i sådant fall för sin afhandling icke behöft mer än en afdelning, i stället för de tre, som den nu för att förklara strödda fenomen hos andra djur än insekter, innehåller.

[3] Emedlertid synes det som Förf. genom detta fått att kringgå sitt ämne, med affigt welat undwika att ingå i den speciellare framställningen af delarnas bildning hos de särskilda Insektordningarna. Det hade eljest varit bättre motsvarande ämnets fordran om Förf. något fullständigare wisat dels hos insek- terna i allmänhet structuren af de delar, som tillhöra systemerna för den nog enkla cirkulationen och respi- rationen, samt dels den olika evolutionen af munde- larna, ögonen, rörelse- och generations-organerna hos Co- leoptera, Orthoptera, Lepidoptera, Hymenoptera, o. s. w., om hwilkas strukturwisserligen i "Entomologernas kompendier," äfwen i de Entomologers, som finnas inom fäderneslandet, förefomma wigtiga observationer, men hwartill de ständigt gjorda upptäckterna af nya ge- nera och species, som förete mångfaldiga olifheter i ofwannämnde delar, kunnat föranleda att foga flera upplysande bidrag. Att ämnet ej är uttömdt bewisas bland annat deraf, att Entomologerna ännu icke en gång alltid äro ense om organernas benämning, hwil- ket åter ger tillfänna, att man icke på lika sätt upp-

fattat deras byggnad och ändamål. Då Förf. pag. 20 säger: "omnes entomologi jam conveniunt de denominationibus regionum capitis", förråder detta mycken obefantkap med entomologernas skrifter. Ett och samma organ, som den ena t. e. fallar hypostoma, fallar den andra epistoma, den 3:de benämner det nasus och den fjärde clypeus.

[4] I en afhandling de fabrica insectorum corporis hade man väl och med skäl funnat wänta få se åtminstone angifna t. ex. Elytropternas och Gymnopternas olika wingbyggnad, de ifrån äggläggningsskapan hos släkten inom andra insektordningar så afwifande oviductus hos Orthopterna och Hymenopterna, fötternas bihang hos åtskilliga insektgenera, den besynnerliga skapnaden af bakvingarna hos Nemoptera, den märkwärdiga bewapningen hos en del Hemipter, den ludna ögonbeflädnaden, hwilken egentligen har sin plats på de fina gränslinierna mellan ögonlinserne hos en mängd Dipterarter, det egna hornffäll eller så kallade winglock, hwilket betäcker wingens rot och derjemte tjenar till ett slags stulderblad för wingmufflarne hos Lepidoptera och Hymenoptera, det owanliga uti lemmarnas proportion hos Phasmida, ögonens och antennernas läge hos det artrika släktet Diopsis, som företer det enda exemplet inom hela insektklassen, der de nämnde organerna sitta i ändan af hufwudets långt utdragna orörliga horn eller på pedunkler, som stundom uppnå hela kroppens längd, tarsdynorna (pulvilli) så utmärta hos Diptera och en del Hymenoptera m. flera; samt mycket mera, om hwilket allt Disputationen icke lemnar Läsaren någon upplysning.

[5] Den på täckwingarne af Locustariernas hannar belägna utmärta spegeln eller membranen, hwarmedelst det hos dem egna gnifflande ljudet eller oegentligt så kallade Wärtbitarnes säng åstadkommes, samt öfriga organer för stridulationen hos Orthoptera, hafwa icke heller blifwit omnämnda, ehuru dessa musikaliska instrumenter äro uteslutande tillhöriga denna Insektordo, och hafwa icke något analogt inom de öfriga Artikulaterna. Den så kallade sängen hos släktet Cicada eller Tibicen härleder sig nemligen från inre organer, belägna in abdomine, och på helt annat sätt konstruerade. Hade Förf. icke haft tillfälle att hämta uppgifterna härom från förhållandet i naturen, eller icke welat hämta dem ur sina egna landsmäns arbeten, så hade han funnat rådfråga t. ex. Goureaux, som ansett denna insekternas egenkap så

märkwärdig, att Han deröfwer nyligen meddelat en särskildt afhandling, åtföljd af upplysande figurer öfwer de organer, hwarigenom nämnde ljud frambringas.

[6] De parasitiska släktena Stylops och Xenos, som just till följd af deras anomala kroppsdelar, utgöra en egen Insektordo under namn af Rhiptera, synas wara Förf. helt och hållet obefanta.

[7] Angående Insekternas palper och öfriga mundelar, samt de högst märkwärdiga aldrig saknade antennerna, om hwilka sednare det ännu icke är afgjordt, huruvida de böra anses såsom organ för hörsel, luft, känsel, eller något öf ökänt sinne, har intet tillfredsställande i afhandlingen blifwit sagdt. Ty med den (p. 21) gjorda antydning, att wisia mundorganer skulle wara transformerade tibier, samt at mandiblerna, antennerna med flera hufwudets delar skulle wara afspeglade (p. 26) uti de appendices, som besinna sig på analsegmenterna af abdomen, är ingenting förklaradt om deras verkliga struktur. Begreppet om skapnaden, ändamålet och bestämmelsen af dessa mundelar blir ännu mera dunkelt och bortblandadt, då Förf. s. 23 jemför de 6-fotade insekternas tibier med de tvåfotade foglarnas tarser, till följd hwaraf insekternas mundelar, såsom transformerade tibier eller adumbredade appendices anales, skulle blifwa analoga med foglarnes fotdelar.

[8] På intet ställe är af Förf. försök gjordt att på grund af organernas byggnad wisia deras förmåga och bestämmelse. Insekterna hafwa t. ex. såsom bekant är 2:ne slags ögon, oculi eller facettögon, och ocelli eller stemmata, hwilka begge slag i hänseende till antal, figur och läge äro hwarandra mycket olika. När- eller frånwaron af ocellerna bewisar blott en åtskillnad i antalet af organer, men deraf kan icke slutas till en motsvarande olikhet i deras förmåga. Hos Carabici, Curculionides m. fl. sakna många arter underwingar eller hafwa de dem blott i rudiment; men när dessa hos andra arter inom samma familjer finnas, så äro de såsom flygvingar fullt fungerande. Ingen egentlig insekt saknar facettögon; men hos många finnas icke oceller eller så kallade punktögon. Då likwäl dessa oceller hos andra klasser bland artikulaterna framträda såsom fungerande, hwilket wi äro berättigade antaga, enär dessa djur sakna facettögon, så är det högst sannolikt, att ocellerna, äfwen då de finnas hos insekter, som tillika hafwa facettögon, äro verkligt tjenande. Den omständighet att ögonen hos

Sannan merendels äro större än hos Honan hade och förtjent anmärkas. Men här får man (sid. 18) angående insekternas ögon, läsa endast den föga tillfyllestgörande deduktion: "att om insektögonen böra anses såsom egna lemmar (artus), så skulle de gifwa tillkänna hufvudets sjerde segment." Af ögonens och ocellernas olika byggnad hade man säkrare kunnat sluta till deras större eller mindre förmåga att vara synorganer. Atminstone hade Förf., som eljest icke försmått främmande biträde, kunnat anföra slutföljder af Duges's, Müllers eller Straus's observationer öfver ögonbyggnaden. Ocellerna äro i Disputationen icke ens nämnda. Förf. har således icke en gång fullständigt genomfört framställningen öfver det typiska organförhållandet, och Afhandlingen innefattar följaktligen äfwen i detta afseende icke något helt.

[9] Huru wigtigt och fruktbart emedlertid både för fysiologen och systematologen hwarje framlagt resultat af en undersökning jemwäl i detta hänseende kan blifwa, så wida den nemligen anställes med en speciellare kännedom om det faktiska förhållandet i naturen, och icke endast efter analogier, hwilkas mer och mindre tillförlitlighet till stor del beror af den individuella fantasiens rikare eller sparsammare förmåga att fullfölja jemförelsen, der spåren till parallelen blifwit utplånade, är lätt att inhämta, bland annat af Latreilles Cours d'Entomologie p. 176—246, samt isynnerhet Percherons nyh utkomna arbete öfver det relativa wärdet af insekternas organer i afseende på en derpå grundad klassifikation af dessa djur.

[10] Sidorna 1 och 2 meddelar Förf. enligt Göthe ett träffande och wälförtjent loford åt läran om wexterernas metamorfos med tillämpning deraf på djurens, hwaremot ingenting varit att anmärka om det icke gifwits på befohnad af det egentliga ämnets utveckling. Derestefort fortfar Förf. att i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med Cuvier, Audouin, Milne Edwards, Oken, Rathke, Bürgermeister m. fl. framställa de artikulade djurens allmänna yttre och inre karaktärer, samt delarnas öfwergångar hos invertebraterna. Slutligen uppgifwas några stilsaktigheter, som uteslutande skulle tillkomma Insekterna, men hwilka uppgifter dock reducera sig till de allra allmänna reflexioner öfver några af insektkroppens trenne afdelningar: caput, thorax och abdomen, upptagande endast 3:ne Dktasblad af disputationen, som innehåller 26 sidor. Förf. har således gjort det till bisak som skulle vara hufwudsak, och anført aliquid in omnibus, sed nihil in toto.

[11] Författarens påstående (p. 26) att de flesta, om icke alla, som afhandlat de artikulade djuren, gått från de högre till de lägre, är ogrundadt. Allt ifrån den tid, då Treviranus och Oken uppträdde såsom författare och började i sina läroböcker eller uppställningar med att först framlägga de lägre eller enklare djuren samt att sedermera gå gradwis till de högre eller fullkomligare, började äfwen nästan alla Tysklands Zoologer med få undantag att röra sina pennor i samma riktning. Författaren har följaktligen ingalunda, såsom han säger, gått någon ny eller den wanliga motsatt wäg, utan det är densamma, som naturforskarna wid fråga om naturaltrens framställning i en naturlig series merendels följa. Wid detta tillfälle hade likwäl Förf. intet behof att pröfwa hwarken den ena eller den andra methodens wärde eller företräde. Ty när han hade sig ålagdt att beskrifwa de särstildta organernas struktur hos Insekterna, icke att aflägga prof på bästa sättet huru Invertebraterna kunna rangeras i System, så synes det hafwa varit ändamålsenligare och rättare att börja, fullfölja och sluta der dessa organer finnas och äro tydligt utvecklade, än att börja med undersökningen i en djurklas, der flera af de organer, som tillhöra Insekterna, ännu icke hafwa uppkommit. Enär det om rummet, som war bestämmt för descriptio fabricæ corporis insectorum h. e. membrorum et artuum war så knapt, hade Förf. icke så länge bort uppehålla sig der, hwarest "natura vix ullis vineta legibus in formas rudes et imperfectas libere vagatur, et ubi membra et artus desiderantur" (efr. p. 7). Rika öfwerflödigt war det att wid detta tillfälle beskrifwa sådana andra djurklassers organer, som saknas hos Insekterna; t. ex. åtskilliga delar hos Crustaceerna och Arachniderna.

(Forts. e. a. g.)

Lund. Academiska nyheter.

Öfversigt af föreläsningarne wid Lunds Akademi, Wärterminen 1843.

Theologiska Faculteten:

Domprosten Doctor Hellstenius föreläser nya Testamentets Ryrkohistoria; Professorn Doctor Bergquist tolkar 2:ne timmar i wectan Jobs bok och 2:ne timmar Johannis Appenbarelse Bok; Adjuncten Doctor Reuterdahl föreläser Dogmatik; Adjuncten Prosten Petersson Swenska Ryrkolagfarenheten.

Juridiska Faculteten:

Professorn Dr Schlyter föredrager Arfs-Lagarnes Historia; Adj. Schrewelius föreläser öfver Jorda-Bal-

fen; Adj. Lundell öfver Den Swenska Statsförvaltningens organisation.

Medicinska Faculteten:

Professorn D:r Sönerberg afhandlar Nervsjukdomarne; Prof. D:r Pramberg demonstrerar menniskokroppens pulsådror i Physiologiskt, Pathologiskt och Chirurgiskt affeende; Prof. D:r Loven föreläser Physiologie; Adj. D:r Bruzelius håller 2:ne timmar i weckan Cliniska föreläsningar.

Philosophiska Faculteten:

Prof. D:r Engeström afhandlar Metallerne; Prof. Brag Sferiska Astronomien och derefter den Theoriska; Prof. Bring allmänna Historien; Prof. Brunius tolkar Thucydides Peloponesiska Krigets historia; Prof. Westman föreläser Logik; Prof. Hill elementära grunder för Differential- och integral-räkningen, Prof. Zetterstedt Botanikens Litteraturhistoria och förevisar i Botaniska trädgården under den blidare årstiden lefwande wexter; Prof. Ekelund framställer Lära om Wärmets och Electricitetens; Prof. Hagberg tolkar 2:ne timmar i weckan Shakespeares King Henry IV, 2:ne timmar Tasfos Jerusalem liberata samt föredrager 2:ne timmar Föreläsning och Kritik öfver Solgers Esthetik; Adj. Lindblom föreläser inledning till Philosophiska Statsläran; Adj. Krook tolkar Esaias; Adj. Algardh föreläser öfver Naturliga Wertsystemet med affeende på Werternas officinella användanden; Adj. Baron v. Düben föreläser öfver Molluskerne; Docenten Lindfors tolkar Livius.

= Græcæ Lingvæ Adjunkten, utn. Kyrkoherden A. Hallström har erhållit permission från den 1 instundande Mars till wårterminens slut.

= Fältmästaren Gustaf Johan Schartau har under den 16 dennes erhållit Rådigt affsed från sin wid Universitetet innehafva beställning såsom lärare i Gymnasiet och fältkonst.

= S. R. S. Acad. Cancelleren har, till underdånigt yttrande af Consistorium Academicum, under den 21 dennes remitterat en af C. D. Entomologia Adjunkten A. G. Dahlbom till Kgl. Maj:t den 14 dennes ingifwen underdånig ansökan att blifwa utnämnd till Extraordinarie Entomologia Professor här wid Universitetet.

= Konq. Maj:t har, under den 10 December förl. år, fastkännt åtskillige af S. R. S. Cancelleren föreslagna närmare bekrämmelser af förestifternas i Universitetets gällande Stat af år 1837. I nästa nummer skall widare underrättelse härom meddelas.

Notiser:

Norrige. (Forts. och slut fr. föreg. n:r.) Uti juridiska faculteten föredrager Prof. A. Schweigaard finans-wetenskap 2 timmar, Rättsfil 2 timmar och läser öfver den under 20 Aug. 1842 sanktionerade lagen angående förbrytelser 4 timmar i weckan; Lektor G. F. Hallager håller föreläsningar öfver norriska lag-historien 2 timmar och öfver medelbar tingsrätt 4 timmar i weckan; Lektor P. J. Collett läser öfver personrätten 6 timmar

i weckan. Uti medicinska faculteten läser Prof. M. Skjelderup öfver anatomien 4 timmar och framställer läran om det vegetativa lifwet 3 timmar i weckan; Prof. M. A. Thulstrup läser öfver det kirurgiska systemet 3 timmar, föredrager barnföreläsnings-wetenskapen 2 timmar och examinerar 1 timme öfver det som under weckan är föredraget; Professor F. Holst föredrager 6 timmar i weckan speciel farmakologi; Professor C. Feiberg giffwer 9 timmar i weckan undervisning i kirurgisk klinik, håller 3 timmar i weckan föreläsningar öfver akiurgien samt erbjuder sig desutom att demonstrera kirurgiska operationer på cadavera; Professor C. P. D. Boeck förklarar 6 timmar i weckan de organiska kropparnes anatomiska och kemiska elementarsammansättning; Lektor A. C. Conradt föredrager 4 timmar speciel medicinsk pathologi och terapi, och giffwer 2 timmar hwarje morgon undervisning wid sjukfången i medicinsk klinik, samt lemnar 1 timme i weckan en öfversigt öfver de sjukdomar som under weckans lopp hafwa varit behandlade på rikshospitalet; Doktor J. J. Hjort håller kliniska föreläsningar 3 timmar och förklarar hudsjukdomarnes system 2 timmar. Uti filosofiska faculteten förklarar Prof. J. Rathke efter inlembningen till naturvetenskapen de wigtigaste delarne af zoologien 4 timmar samt föredrager på andra lägliga timmar wertphysiologi; Prof. J. Keyser förklarar 6 timmar naturlärans mekaniska del; Prof. Chr. Hanssen föredrager 6 timmar astronomiens begynnelsegrunder och förfätker 3 timmar sitt föredrag öfver åttf. delar af den theoretiska mekaniken; Professor C. A. Holmboe tolkar medelt examinatorier 2 timmar de sista kapitel. af Domarnes bok, läser sedermera öfver utvalda punkter af hebreiska grammatiken, 2 timmar förfätker han sitt föredrag öfver de hebreiska antiqua eterna och erbjuder 4 timmar sin wägledning i arabiska och syriska språken; Prof. J. A. Messell förklarar 2 timmar några nyare italienska författare, läser 2 timmar öfver några af Walter Scott's "poetical Works" och lemnar 2 timmar anvisning i att skriva franska språket; Prof. B. Holmboe förfätker 2 timmar sina föreläsningar öfver analytisk stereometri, föredrager 2 timmar differential- och integral-räkning och repeterar 2 timmar examinatoriskt stereometri, trigonometri och algebra; Prof. B. M. Keilhau förfätker och slutar sina sist. semester hållna föreläsningar och repetitioner, föredrager sedermera 6 timmar geognosi; Prof. M. R. Blytt förfätker 6 timmar sina föreläsningar öfver de officinella werterna; Prof. R. Keyser förfätker 2 timmar sina föreläsningar öfver Norrrikes historia, 4 timmar föredrager han gamla norriska språket; Prof. F. L. Bibe läser 3 timmar öfver några af Demosthenes' tal, 3 timmar förfätker och slutar han sitt föredrag så wäl öfver attiska antiquiteterna som öfver Sophokles' Elektra; Prof. L. C. M. Aubert tolkar 4 timmar walda satirer af Persius och Juvenalis, läser 3 timmar öfver walda punkter af latinisk grammatik; Prof. P. A. Munch förfätker 2 timmar sina föreläsningar öfver europeiska folkslagens historia i medeltiden och 4 timmar föreläsningarna öfver de nyaste tidernas historia; Lektorn i Kemien M. C. J. Thaulow förfätker 6 timmar sina förra semester hållna föreläsningar; Lektorn i Filosofien J. S. Welhaven föredrager 6 timmar psykologi; Lektorn i Metallurgien C. J. A. L. Scheerer förfätker 6 timmar förra semesterns föreläsningar; Docenten Chr. Langberg förfätker 4 timmar sitt föredrag öfver fysiska optiken; Doc. L. M. Esmark förfätker 2 timmar sina föreläsningar öfver zoologien; Doc. D. J. Broch förfätker 2 timmar de af honom förra semestern begynta, föreläsningarna, 2 timmar öfver descriptiv geometri och 3 timmar öfver machinläran.

N:o 9 af denna Tidning utgiffes Lördagen d. 4 Mars.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

